

eerste wereldoorlog duurden zijn Delftse jaren tot 1916. Na het behalen van zijn diploma was hij nl. nog twee jaar assistent aan de Technische Hogeschool.

Er leefde heel wat in de wereld van de civiele techniek die dagen. Het Panama Kanaal was juist geopend; in Nederlands-Indië werden grote havenwerken uitgevoerd en irrigatiesystemen aangelegd; de bevaarbaarmaking van de Bovenrijn tot aan Bazel was in uitvoering en binnenlands werd de aandacht gevangen door kanaalverbeteringen (Noordzeekanaal; Merwedekanaal; Maaskanalisisatie) en sluizenbouw (IJmuiden; Hansweert), maar vooral door de plannen tot afsluiting en droogmaking van de Zuiderzee.

Tot dit laatste droeg niet weinig bij de overstromingsramp die Noord-Holland in 1916 trof, waarbij het hele poldergebied tussen Purmerend en Durgerdam werd geïnundeerd en ook de Anna Paulownapolder volliep.

Er leefde ook heel wat in de architectuurwereld van die dagen. De architectengeneratie van Cuypers (overleden 1921) was opgevolgd door die van Berlage (1856-1934) en De Bazel (1869-1923) en de Amsterdamse School begon al van zich te doen spreken.

Berlage, die liet zien hoe idealen van soberheid en eerlijkheid praktische richtlijnen konden zijn voor vormgeving in de architectuur, werd door velen goed verstaan en zeker door idealistische artistieke civielen. Berlage's Beurs in Amsterdam is van 1903.

De technische wereld, waarin Witteveen zijn loopbaan begon, in één figuurtje samengevat is te vinden in 'De Ingenieur' van 1920, de 'nieuwe Beurs van Berlage' op schaal getekend in 's werelds grootste schutsluis, 'die van IJmuiden'¹⁾.

Deze beide, aan het gangbare spraakgebruik ontleende aanduidingen, 'de beurs van Berlage' en 'de sluis van IJmuiden' laten ons ook nog iets zien over de veranderende plaats van de ontwerper in de diverse vakgebieden.

Het architektonische kunstwerk is van de ontwerper; het waterbouwkundige kunstwerk is van de plaats waar het wordt gebouwd of desnoods van de Rijkswaterstaat, maar niet meer van één ontwerper. Dat was vroeger nog wel zo, een brug was van Telford, of van Stephenson of van Roebling, een aquaduct van Brentley en het Suezkanaal van de Lesseps.

In de diverse vakgebieden zijn de ontwerpen langzamerhand niet meer van één kunstenaar-ontwerper maar van een samen-